

ตำรับ ชิงเฟย์ผ่ายตุ๋ทัง (Qing Fei Pai Du Tang)

ตำรับยาต้มขับพิษทำความสะอาดปอด (清肺排毒汤 ชิงเฟย์ผ่ายตุ๋ทัง) เป็นตำรับยาที่คณะกรรมการแห่งชาติด้านสุขภาพแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (National Health Commission of the People's Republic of China) ประกาศให้ใช้เป็นตัวเลือกในแนวทางการบำบัดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ฉบับที่ ๖ และ ๗ ตำรับยานี้มีตัวยาทั้งหมด ๒๑ ตัว ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์แผนจีนแห่งชาติของจีน ได้เลือกใช้ตำรับยา ๔ ขนาน ในคัมภีร์ชางหานจ่าปิ่งลุ่น (伤寒杂病论) ของจางจิ่งจิ่ง (张仲景, พ.ศ. ๖๙๓-๗๖๒) แห่งปลายยุคฮั่นตะวันออก (东汉, พ.ศ. ๕๖๘-๗๖๓) โดยตัดตัวยาบางตัวออกและเพิ่มตัวยาอื่นเข้าไปอีก ๔ ตัว รวมเป็น ยาต้มขับพิษทำความสะอาดปอด (清肺排毒汤 ชิงเฟย์ผ่ายตุ๋ทัง) ขนานที่วานี้ ตำรับยาทั้ง ๔ ขนานใน คัมภีร์ชางหานจ่าปิ่งลุ่น นั้น ได้แก่

๑. ตำรับหมาชิงส์ื่อกานทัง (麻杏石甘汤) มีตัวยา ๔ ตัว คือ หมาหวง (麻黄), ชิงเหริน (杏仁), เซิงส์ื่อขาว (生石膏) และ จื่อกานฉ่าว (炙甘草) ตำรับนี้มีสรรพคุณลดความร้อนของปอด ระบายอาการหอบ ใช้ในกรณีที่พิษร้อนภายในปิดกั้นปอด ทำให้มีอาการไข้และไอหอบ (ภาพที่ ๑)

ภาพที่ ๑. ตำรับหมาชิงส์ื่อกานทัง

ภาพที่ ๒ ตำรับอู่หลิงसान

๒. ตำรับอู่หลิงसान (五苓散) มีตัวยา ๕ ตัวคือ จูหลิง (猪苓), ฟู่หลิง (茯苓), ปายจู้ (白朮), เจ้อเซี่ย (泽泻) และก้วยจื่อ (桂枝) ตำรับนี้มีสรรพคุณอบอุ่นหยาง สลายความชื้น ใช้เมื่อปัจจัยความชื้นกระทบภายในซึ่งปอดไม่กระจาย ทำให้ไม่สามารถกระจายสารน้ำ น้ำและความชื้นสะสม มีอาการเกี่ยวกับระบบย่อย เช่น จุกแน่น กินได้น้อย คลื่นไส้ ถ่ายเหลว ฝาลิ้นหนาเหนียว เป็นต้น (ภาพที่ ๒)

๓. ตำรับเชือกานหมาหวงทั้ง (射干麻黄汤) เดิมมีตัวยา ๙ ตัว แต่ตัด อุเว่ยจื่อ (五味子) กับพุทราจีน (大枣) ออก จึงเหลือตัวยา ๗ ตัว คือ เชือกาน (射干), หมาหวง (麻黄), ชิงสด (生姜), ซี่ซิน (细辛) จื่อหว่าน (紫菀), ช่วนตงฮวา (款冬花) และปานเซีย (半夏) ตำรับนี้มีสรรพคุณอบอุ่นปอด สลายอิน ชักนำซี้ให้ไหลเวียนลง ขับเสมหะ ใช้เมื่อความเย็นและความชื้นกระทบปอด เสมหะปิดกั้น ทำให้เกิดอาการไอหอบ หายใจไม่ทัน สาเหตุที่ต้องตัดตัวยา อุเว่ยจื่อ (五味子) ออก เพราะอาจทำให้ปัจจัยก่อโรคถูกเก็บกัก ไม่ขับออก และตัดพุทราจีน (大枣) ออกเพราะมีฤทธิ์บำรุง ทำให้เกิดความชื้นและความร้อน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการสลาย เสมหะ (ภาพที่ ๓.)

ภาพที่ ๓. ตำรับเชือกานหมาหวงทั้ง

ภาพที่ ๔. ตำรับเสี้ยวไฉหูทั้ง

๔. ตำรับเสี้ยวไฉหูทั้ง (小柴胡汤) เดิมมีตัวยา ๗ ตัว แต่ตัดโสมจีน (人参) และพุทราจีน (大枣) ออก ๒ ตัว คงเหลือตัวยา ๕ ตัว คือ ไฉหู (柴胡), หวงฉิน (黄芩), ปานเซีย (半夏), กันฉ่าว (干草) และชิง (生姜) ตำรับนี้ช่วยปรับสมดุลเส้าหยาง แก้กุ่มอาการกึ่งนอกกึ่งใน ประสานซานเจียว ป้องกันปัจจัยก่อโรค กระทบภายใน ปรับสมดุลตับและกระเพาะอาหาร เสริมสร้างระบบการย่อย สาเหตุที่ต้องตัดพุทราจีนออกก็ด้วย เหตุผลเดียวกับตำรับที่ ๓ และตัดโสมจีน (人参) ออก เพราะจะไปฟื้นฟูเจ็งซี้ เสริมสร้างหยางซี้ อาจทำให้เกิด ความร้อน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อผู้ป่วย (ภาพที่ ๔)

เมื่อรวมสูตรยา ๔ ตำรับจาก คัมภีร์ซางฮานจ่าปี้ลุ่น (伤寒杂病论) ของจางจิ้งจิ้ง (张仲景) เข้าด้วยกัน ตัด ตัวยา ๔ ตัวออก แล้วเพิ่มตัวยาเข้าไปอีก ๔ ตัว ได้แก่ ซานยาอว (山药) ซึ่งช่วยฟื้นฟูเจ็งซี้ กระตุ้นการทำงานของ ม้ามและกระเพาะอาหาร บำรุงปอดเสริมอิน ป้องกันผลข้างเคียงของฤทธิ์ขับกระจายยารสเผ็ดและฤทธิ์เย็นของยา รสขมในตำรับ), จื่อสือ (枳实, แก้อาการแน่นหน้าอก นำซี้ไหลเวียนลง ทะลวงซี้ ขับอุจจาระ และขับปัจจัยก่อ โรค), เฉินผิ (陈皮) และโฮ่วเซียง (藿香) ซึ่งตัวยา ๒ ตัวหลังนี้ มีกลิ่นหอมฉุน ช่วยปรับสมดุลการไหลเวียนของซี้ กระตุ้นม้าม สลายเสมหะ แก้อาการท้องอืดแน่น อาเจียน และมีเสมหะมาก

รวมกันเป็นตัวยา ๒๑ ตัว เรียกตำรับนี้ว่า ยาต้มขับพิษทำความสะอาดปอด (清肺排毒汤) ซึ่งแพทย์ผายตุ๋นัง) มีตัวยาและน้ำหนัก ดังนี้

๑. 麻黄 : Ephedrae Herba จำนวน ๙ กรัม
๒. 炙甘草 : Glycyrrhizae Radix et Rhizoma Praeparata cum Melle จำนวน ๖ กรัม
๓. 杏仁 : Armeniacae Semen Amarum จำนวน ๙ กรัม
๔. 生石膏 : Gypsum Fibrosum จำนวน ๑๕-๓๐ กรัม
๕. 桂枝 : Cinnamomi Ramulus จำนวน ๙ กรัม
๖. 泽泻 : Alismatis Rhizoma จำนวน ๙ กรัม
๗. 猪苓 : Polyporus จำนวน ๙ กรัม
๘. 白术 : Atractylodis Macrocephalae Rhizoma จำนวน ๙ กรัม
๙. 茯苓 : Poria จำนวน ๑๕ กรัม
๑๐. 柴胡 : Bupleuri Radix จำนวน ๑๖ กรัม
๑๑. 黄芩 : Scutellariae Radix จำนวน ๖ กรัม
๑๒. 姜半夏 : Pinelliae Rhizoma Praeparatum cum Zingibere et Alumine จำนวน ๙ กรัม
๑๓. 生姜 : Zingiberis Officinalis Rhizoma Recens จำนวน ๙ กรัม
๑๔. 紫菀 : Asteris Radix et Rhizoma จำนวน ๙ กรัม
๑๕. 冬花 : Farfarae Flos จำนวน ๙ กรัม
๑๖. 射干 : Belamcandae Rhizoma จำนวน ๙ กรัม
๑๗. 细辛 : Asari Radix et Rhizoma จำนวน ๖ กรัม
๑๘. 山药 : Dioscoreae Rhizoma จำนวน ๑๒ กรัม
๑๙. 枳实 : Aurantii Fructus Immaturus จำนวน ๖ กรัม
๒๐. 陈皮 : Citri Reticulatae Pericarpium จำนวน ๖ กรัม
๒๑. 藿香 : Agastachis Herba จำนวน ๙ กรัม

โดยตัวยา ยิปซัม (Gypsum Fibrosum) นั้น ปรับลดได้ตามอาการของผู้ป่วย แต่ต้องต้มยาตัวนี้ก่อนตัวยาอื่น ๆ ทั้งหมด ยาขนานนี้เป็นยาต้ม ห่อละวัน ต้มวันละ ๒ ครั้ง หลังอาหาร ๔๐ นาที เช้า-เย็น ต้มยาขณะยังอุ่นอยู่ ต้มติดต่อกัน ๓ วันเป็น ๑ ชุดรักษา ทั้งนี้คำแนะนำให้ดื่มน้ำข้าวต้มตามหลังต้มยานี้ โดยเฉพาะผู้ที่มีอาการคอแห้ง สารน้ำพร่อง เนื่องจากน้ำข้าวมีสรรพคุณบำรุงกระเพาะอาหาร สร้างสารน้ำ และแก้กระหายน้ำ

ภาพที่ ๕. ตำรับชิงเฟย์ผ่ายตุ๋กั๊ง

ยาขนานนี้ได้ถูกนำมาใช้ในระหว่างการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่-๒๐๑๙ (โควิด-๑๙) ในโรงพยาบาล ๖๖ แห่ง ใน ๑๐ มณฑลของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้ติดเชื้อที่อยู่ระหว่างสังเกตการณ์ทางการแพทย์ ๑,๑๓๘ ราย, มี ๖๔๐ รายหายเป็นปกติและกลับบ้านได้ และอีก ๔๕๗ ราย มีอาการทุเลาลง อย่างไรก็ตาม ยาต้มขับพิษทำความสะอาดปอด (清肺排毒汤 ชิงเฟย์ผ่ายตุ๋กั๊ง) นี้ ต้องใช้เมื่อป่วยเท่านั้น และต้องใช้ภายใต้การดูแลของแพทย์แผนจีน เพราะมีตัวยาอันตรายที่ทำให้เกิดผลข้างเคียงและอาการไม่พึงประสงค์ได้.

เอกสารอ้างอิง

๑. คณะกรรมการสาธารณสุขและสุขภาพแห่งชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีน (National Health Commission of the People's Republic of China) , ประกาศแนวทางในการวินิจฉัยและรักษาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7
๒. ดร.พจ.การดี แสงวัฒนกุล จากเพจเฟซบุ๊ก แพทย์จีนตัวเตอร์ และ เมี่ยวซินคลินิกแพทย์แผนจีน
๓. ภาพประกอบจากเวซพงค์ไอสด